

Дмитро Білий

«Семиярусна гора» Томаса Мертона належить до 100 найкращих книг XX століття за версією NATIONALREVIEW. Її автором є відомий американський католицький священник та монах-трапіст – о. Томас Мертон. Цю щирю розповідь про власну звивисту дорогу до Бога, повну падінь і піднесень, таки варто прочитати. Недарма ж «Семиярусну гору» називають сучасною «Сповіддю» св. Августина! Книга переповнена різними цікавими темами, а ми зупинимося на одній із ключових: темі священничого покликання. Цей шедевр світової літератури зацікавить як тих, хто перебуває на дорозі духовного пошуку, є спраглий любові й свободи, так і тих, хто бажає краще зрозуміти, як можна стати і бути добрим священником.

У полоні «світу цього»

Автор розпочинає свій твір із відвертого визнання: «Я був бранцем власної нестриманості та власного егоїзму, - за образом світу, в якому був народжений» (с. 1). Це відверті і, на перший погляд, песимістичні слова. Проте Мертон додає про себе ще й таке: «Від природи вільний, створений за образом Божим» (с. 1). Автор відкриває читачеві фундаментальну та позитивну правду, джерела якої сягають Книги Буття: людина створена на образ Божий, а тому покликана жити у свободі. Так і священник має спершу сам стати вільним, аби цієї правдивої свободи навчити інших. Невже це означає робити те, що сам бажаєш? Та ні... Тільки не так вже легко та швидко автор до цього дійшов, помилково вважаючи роками, що свобода – це можливість робити майже все, що йому забажається (с. 14).

Усе починається із сім'ї...

Описуючи свої дитячі роки, автор висловлює певний жаль, що не отримав бажаного християнського виховання від матері, яка не надавала великого значення Церкві та релігії (с. 4). Батько ж привів Мертона до протестантської церковної спільноти англікан, де хлопця охрестили. Однак цього виявилось недостатньо, щоб звільнити Томаса від впливу лукавого(с. 4). Бабця навчила внука молитись «Отче наш», чого хлопчина ніколи не забував упродовж свого життя. На жаль, Мертон ніколи не відвідував церкви разом зі своєю сім'єю, коли перебував у Флашингу (околиця Нью-Йорка)(с. 9). Хоча майбутній священник і не отримував достатньої духовної опіки, він із величезною вдячністю згадує про свого батька: його розмови були найефективнішим методом виховання, бо він навчав «з повноти серця».

Боже провидіння

Одного разу Томас був вражений тим, як жінок, приналежних до Католицької Церкви у провінції Овернь, глибоко турбував брак його віри. Автор навіть упевнений у тому, що за промислом Божим він завдячує їхнім молитвам отриману благодать навернення і свого чернечого покликання (с. 65). Пізніше велику роль у житті Томаса, за задумом Божого провидіння, відіграв Колумбійський університет, де в нього почала визрівати думка стати католиком (с. 197-204). Мертон уже точно знав, що єдиний спосіб жити по-справжньому – це жити у світі, насиченому присутністю і дійсністю Бога(с. 212). Більше того, під час праці в університеті Томас знайшов приятеля, який допоміг йому навернутись і віднайти шлях до Бога. Він змінив університет на монастир у віці 33-ох років, і щойно там він віднайшов душевний мир, якого так довго шукав . Для Томаса монастир став школою, у якій він вчився від Бога, як бути щасливим (с. 416).

Готовий жертвувати

Але зерна добра і самопожертви почали проявлятися в ньому ще задовго до того, як він взагалі почав роздумувати над своїм священним і монашим покликанням. Мертон ще замолоду відчував «нечіткі і дезорієнтовані моральні поривання до змін», які згодом «набрали врешті обрисів внутрішнього переконання» в тому, що він має присвятити себе «благу суспільства», скерувати всі свої зусилля на «вирішення грандіозних проблем часу» (с. 152). Уже відтоді Томас починає розуміти власний егоїзм і бажає його виправити. Так саме через дозрівання політичної і суспільної свідомості починалася його мандрівка, що провадила до вершин споглядального монашого життя. Не лише Мертон, а й кожен із нас насамперед повинен стати відповідальною і чесною людиною перед собою, ближнім і суспільством. Саме людяність стає передумовою і проміжною сходинкою семиярусної гори очищення Томаса: лише добра людина, яка сумлінно

виконує свої обов'язки у всіх соціальних середовищах, може стати добрим священником. Без людяності священство вироджується у клерикалізм, про що часто нагадує святіший отець Франциск, і про це неодноразово навчав блаженної пам'яті Любомир Гузар. У тому першому запалі, про який згадує о. Томас, він відчув, що «заради досягнення цих цілей» став готовим «на жертви». Саме ця готовність вийти за межі власного «я», готовність жертвувати собою, своїми зусиллями, життям, часом, мріями заради когось чи чогось, більшого і вищого за мене самого - один із наріжних каменів священства. Священник є не лише тим, хто приносить жертву, але й тим, хто, наслідуючи Христа, сам стає цією цілопальною жертвою.

Любі друзі, якщо хочете збагнути, що таке священство ще повніше, то варто прочитати «Семиярусну гору» Томаса Мертона. Цей твір подарує промінь надії: ідучи нелегкою дорогою пошуку Істини, можна отримати внутрішній мир, зрости у любові та здобути духовну свободу. Бог, бажаючи навернення людини на «праведну путь», діє і промовляє у різний спосіб: через таїнства Церкви, ближніх, обставини, а може, - і через книжку Томаса Мертона...

Дмитро БІЛИЙ, Томас Мертон і його непересічне священство // СЛОВО №1 (81), березень-травень 2020